

Forslag til debat med udgangspunkt i forespørgslen om de forenede nationers erklæring om de oprindelige folks rettigheder skal gøres gældende.

(Medlem af Inatsisartut Doris Jakobsen)

Svarnotat

(Formand for Naalakkersuisut)

Den 13. september 2007 vedtog FN's Generalforsamling Deklarationen om Oprindelige Folks Rettigheder. Implementeringen udgør en vigtig del af handlingsprogrammet for FN's Andet Internationale 10-År for Verdens Oprindelige Folk, som udmøntes på alle niveauer af FN-systemet. Med USA's Præsident Obamas støtte til Deklarationen i december 2010, er vejen banet for en mere aktiv implementering, da samtlige de 4 lande – Canada, USA, Australien og New Zealand, som stemte imod dens vedtagelse på FN's Generalforsamling - nu officielt har tilkendegivet deres støtte til Deklarationen. Rusland var et af 11 lande, som undlod at stemme.

Det er Naalakkersuisuts vurdering, at selvom Deklarationen ikke er en juridisk bindende konvention vil den være en vigtig inspiration og rettesnor for samarbejde og partnerskab mellem staterne og oprindelige folk.

I grønlandsk sammenhæng kan man tale om, at selvstyreprouessen i sig selv er et eksempel på implementering af Deklarationens bestemmelser og rettigheder, hvoraf de vigtigste omhandler retten til selvbestemmelse, retten til landområder og ressourcer, retten til som folk og individer at have indflydelse på og ansvar for egen udvikling.

Naalakkersuisut støtter de mangeartede initiativer til sikring af oprindelige folks rettigheder og vil fortsat arbejde for implementering af FN's Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder i Arktis og globalt. Naalakkersuisut arbejder for at oprindelige folk inddrages i alle internationale processer, som har betydning for deres levevilkår og overlevelse som folk.

Som det fremhæves i debatforslaget omfatter Deklarationen i alt 46 artikler. Heraf fremhæves særligt 3 artikler, henholdsvis 19, 27 og 30 hvorom det anføres, at de (stadig) ikke er gældende i Grønland.

De nævnte artikler omhandler følgende forhold:

Artikel 19

Stater skal konsultere og i god tro samarbejde med de berørte oprindelige folk via deres egne repræsentative institutioner for at indhente deres frie, forudgående og informerede samtykke inden vedtagelse og implementering af lovgivningsmæssige eller administrative foranstaltninger, der evt. berører dem.

Artikel 27

Staterne skal i samarbejde med de berørte oprindelige folk etablere og implementere en fair, uafhængig, upartisk, åben og gennemsæuelig proces, der sikrer behørig anerkendelse af oprindelige folks love, skikke og jordbesiddelsessystemer, for at anerkende og afgøre oprindelige folks rettigheder i forbindelse med deres landområder og ressourcer inklusive dem, der traditionelt var ejet eller på anden vis beboet eller anvendt af dem. Oprindelige folk skal have ret til at deltage i denne proces.

Artikel 30

1. *Militære aktiviteter må ikke finde sted på landområder eller territorier tilhørende oprindelige folk, med mindre det berettiges af en relevant offentlig interesse, eller det på anden måde er aftalt frit med eller sker efter anmodning fra de berørte oprindelige folk.*
2. *Staterne skal gennemføre effektive samråd med de berørte oprindelige folk ved hjælp af relevante procedurer og især deres repræsentative institutioner inden anvendelse af deres landområder eller territorier til militære aktiviteter.*

Forslagsstiller anfører, at baggrunden for at artiklerne ikke er gældende i Grønland er statens manglende bevillinger og usikkerhed omkring det videre arbejde på baggrund af manglende bevillinger.

Naalakkersuisut skal her igen pege på selvstyreplassen som et vigtigt eksempel på implementering af Deklarationens bestemmelser.

Set i lyset af, at samtlige medlemmer af Selvstyrekommissionen for Grønland udpeget af Landsstyret efter indstilling fra Landstinget var af inuit herkomst og at samme gør sig gældende for samtlige medlemmer af Inatsisartut og Naalakkersuisut, er det Naalakkersuisuts opfattelse, at de førnævnte bestemmelser på væsentlige punkter allerede er implementeret.

I det omfang implementeringen ikke forekommer tilstrækkelig, søger Naalakkersuisut dialog med den danske regering herom.

For så vidt angår Artikel 19 kan man anføre, at såvel indførelsen af Hjemmestyret og senere Selvstyret har været konkrete og håndfaste eksempler på delegering af lovgivningskompetencer og administrative beføjelser til Grønlands egne repræsentative institutioner. Folkevalgte grønlandske politikere har initieret og deltaget aktivt i det forudgående kommissionsarbejde og beslutningerne har efterfølgende været til folkeafstemning i den brede befolkning, hvoraf inuit udgør en stor majoritet på 88 procent.

Det grønlandske samfund er et demokratisk samfund med en folkevalgt forsamling med lovgivende myndighed og en regering med udøvende myndighed. For så vidt angår Artikel 27 i Deklarationen, der omhandler oprindelige folks rettigheder landområder og ressourcer, kan det nævnes, at ejendomsretten til land og ressourcer er kollektiv i Grønland og forvaltes af Selvstyret og kommunerne i fællesskab. Denne ordning bygger på historiske traditioner.

Med de senere års løbende intensivering af efterforskning og udvinding af råstoffer har visse organisationer som repræsenterer civilsamfundet i Grønland, herunder bl.a. Inuit Circumpolar Council (ICC), overfor Selvstyret i almindelighed og Naalakkersuisut i særdeleshed, gjort gældende, at der mangler gennemsækelighed i råstofadministrationen og at der ikke i lovgivningen er tilstrækkelig beskyttelse af oprindelige folks hævdvundne rettigheder. Naalakkersuisut har på baggrund af konkret kritik omkring høringsprocesserne, foretaget en række justeringer, herunder af materialeadgang, tidsfrister mv.. Naalakkersuisut har desuden påbegyndt arbejdet med en lovændring, som skal skabe bedre gennemsækelighed i myndighedsbehandlingen af ansøgninger om efterforsknings og udvindings licenser, herunder ved at udskille miljøvurderingerne fra det nuværende one-door princip.

Naalakkersuisut har samtidig inviteret ICC og de selvstyrende inuit områder til et løbende samarbejde om at finde frem til bedst mulig inddragelse af lokalbefolkningen i beslutninger vedr. råstofudvinding og større industriprojekter, som kan have betydning for den traditionelle og kulturelle anvendelse af land- og havområderne.

Med hensyn til Artikel 30 vedr. regulering af militære aktiviteter i Grønland sker dette i et samarbejde mellem Naalakkersuisut og Inatsisartut og den danske regering og Folketinget på baggrund af Lov om Grønlands Selvstyre (Kapitel 4, § 13). Specifikt for så vidt angår reguleringen af USA's tilstedeværelse i Grønland kan desuden nævnes Itilleq-erklæringen fra 2003, som har haft betydning for at fastlægges af de politiske principper for Grønlands inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken, herunder i forhandlinger med USA. Processen omkring Itilleq-erklæringen førte bl.a. til en modernisering af aftalen med USA om forsvaret af Grønland, herunder to fælleserklæringer vedr. teknisk-økonomisk og miljømæssigt samarbejde.

Man kan her henvise til, at domstolene har anerkendt at der i et historisk perspektiv er sket væsentlig tilsidesættelse af disse principper i Thulesagen, hvor Inughuit som bekendt blev tvangsforflyttet til fordel for militær tilstedeværelse og aktivitet i deres traditionelle landområder, mens der ikke i nyere tid er sket tilsvarende overtrædelser, hvis vi ser bort fra de påståede ulovlige fangetransporter med mulig anvendelse af grønlandske lufthavne.

Såvel det tidligere Landsting som Landstyret har tilsluttet sig FN's Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder og dens gode intentioner om samarbejde og partnerskab mellem stater og oprindelige folk. Med anerkendelsen af Grønlands ret til selvbestemmelse i Lov om Grønlands Selvstyre, mener Naalakkersuisut, at der er rig mulighed for at gøre aktiv brug af de gode principper for samarbejde, som Deklarationen er et udtryk for.